

Tüpraş (Foto: Kocaeli Belediyesi)

Dr. Hasan Hüseyin CAN
Körfez Kaymakamı

KOCAELİ'NDE Sanayi ve Turizm İş Birliği Üzerine

GİRİŞ

Ulusların gelişmesinde ve kalkınmasında sanayi ve teknolojinin yanında turizm de önemli bir işleve sahiptir. Sanayi ve teknolojinin ulusal ekonomiye sağladığı katma değer birçok yönüyle ülkeye ziyaretleri cazip kılmakta ve topyekûn kalkınmada rol oynamaktadır. Günümüzün gelişmiş ülkeleri, sanayileşmesinin yanı sıra turizmi de öncelikleri arasına almaktadır. Dolayısıyla turizmle sanayinin birlikteliği

gelişmenin ve kalkınmanın temel dinamiklerinden birisidir.

1. TURİZMİN ÖNEMİ VE EKONOMİK BOYUTLARI

Bilindiği gibi turizm, yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkilerle ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahiptir. Öte yandan turizm, ulusal ve uluslararası ekonomik ve politik etkileri nedeniyle de dikkate değer sonuçlar ortaya koymakta-

Sekapark (Foto: Kocaeli Belediyesi)

dır. Bu durum hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler bakımından doğrudur. Keza, turizmin sağladığı istihdam, üretim ve diğer etkileşimler de bu alanı cazip kılmaktadır.

İstihdam olanakları açısından konuya bakıldığında, dünyada yaklaşık 300 milyon insanın turizm sektörüyle ilgili alanlarda istihdam edildiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle; dünyadaki her 16 işçiden birisi turizm sektöründe çalışmaktadır ve

uluslararası sermaye yatırımlarının ise yaklaşık %7' si turizm alanına yapılmaktadır (Marka, 2010: 20). Turizmin dünyada önemli bir endüstri olduğu kuşku götürmez. 2020 yılında küresel ölçekteki turizm aktivitesinin 2 trilyon dolarlık bir pazar yaratacağı hesap edilmektedir (Sharpley ve Telfer. 2002: 1).

Günümüzde turizm yatırımları gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde büyük meblağlara ulaşmaktadır.

Çünkü turizm sektörü; çalışma hayatını destekleyen, istihdamı hızlandıran, gelir yaratan, kalkınma ve ödemeler dengesi bakımından döviz temin eden, insanlar arası etkileşimde önemli rol oynayan, uluslararası barışa hizmet eden, teknoloji alışverişini teşvik eden, hizmet ve kalite standartlarını geliştiren yönüyle ön plandadır. Bu nitelikleri itibarıyla turizm siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda çok yönlü birçok etkiye sahiptir.

Konuya Türkiye özelinden bakıldığında; özellikle enerji ithalatı ve sair teknolojik ihtiyaçların temini bakımından gereksinim duyulan dövizin temini için turizm önemli ve sürdürülebilir bir enstrümandır. Özellikle Antalya başta olmak üzere ülkemizdeki nitelikli yatak kapasitesi, coğrafi yapı, doğal, kültürel ve tarihi varlıklar bu yargımızı destekler niteliktedir.

Turizmin bir diğer niteliği de birbirinden farklı çok sayıda üretim sektörünün bir araya gelebilmesidir. Bu açıdan bakıldığında turizm sektörü, farklı birçok iş alanını yan yana getirir veya ortak çalışmayı mümkün ve/veya zorunlu kılar, bu haliyle turizm; yerel, ulusal ve uluslararası üreticiyi de ortak bir zeminde buluşturur.

Türkiye’de teknoloji yoğunluklu istihdamdaki yetersizlikleri dikkate aldığımızda; emek yoğun istihdamın desteklenmesi açısından turizm sektörü anahtar konumdur. Çünkü sanayi ve teknoloji bakımından gelişmeyen ülkeler, istihdamın

teşviki ve işsizliğin telafisi için turizme önem vermek durumundadır. Özellikle turizm yatırımlarının emek yoğun niteliği işsizlikle mücadelede avantajlı bir konumdur.

2. KOCAELİ’NDE TURİZM VE SANAYİ BİRLİKTELİĞİ

Kocaeli; Asya ve Avrupa’yı birbirine bağlayan Marmara Denizi’nin ve Marmara Bölgesi’nin doğusunda yer alan bir ilimizdir. Türkiye’nin en küçük altıncı vilayeti olan Kocaeli’nin yüzölçümü 3,505 km 2’dir (Kocaeli Valiliği, 2006, s.4). 2017 yılında yapılan sayı-

ma göre ise nüfusu 1.883.270 kişidir (<http://www.tuik.gov.tr>).

Türkiye’nin önemli yollarının kavşak noktası olan Kocaeli, Cumhuriyet döneminde bölgeye yapılan sanayi yatırımları ile dikkat çeker. Hem devlet hem de özel sektör yatırımları Kocaeli’ni üretimde ve istihdamda ön plana çıkarmıştır. Bugün ileri düzeyde sanayi ve endüstri kenti olan Kocaeli; bulunduğu konumda demiryolu ve gelişmiş karayolu ağına sahiptir. Türkiye’nin sanayi üretimi ve ticari kapasitesi itibarıyla Kocaeli’nin üretim ve katma değer üretimi büyük boyutlardadır. Bunun yanı sıra Dilovası, Derince ve Körfez ilçelerinde yer alan limanlarla dünyanın her tarafına deniz yolu bağlantısı kurulmuştur. Kocaeli, doğal güzellikleri, plajları, kayak merkezi, yaylaları ve tarihi eserlerinin yanında Karadeniz ve Marmara Denizi’ne olan kıyıları ile ticaret, kültür ve turizm açısından da ayrı bir önem taşır.

Dünyanın en çok turist alan ilk 10 ülkesinin içinde, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, İspanya, Çin, İngiltere, İtalya ve Almanya bulunmaktadır. Bu ülkeler aynı zamanda dünyanın en çok teknoloji üreten ve gelişmiş sanayileri ile de dünyanın en önde gelen ülkeleridir. Görülüyor ki, sanayi ve teknolojideki

Kandıra Cebeci (Foto: Kocaeli Belediyesi)

gelişmeler aynı zamanda turizmi de desteklemektedir.

3. KOCAELİ'NİN BAŞLICA KÜLTÜR-TURİZM VE TARİHİ DEĞERLERİ

Kocaeli; kültür, turizm ve tarihi varlıklar bakımından da önemli bir envantere sahiptir. Bunlara kısaca değinmek gerekirse; İzmit Saat Kulesi, Kasrı Hümayun/Saray Müze, Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Atatürk ve Redif Müzesi, Osman Hamdi Bey Evi ve Müzesi, TCG Gayret Müzesi, Yarhisar Müze Gemisi, Kocaeli Bilim Merkezi, SEKA Kâğıt Müzesi, Mevlevi Evi, Elektronik Kent Müzesi, Çoban Mustafa Paşa Külliyesi, Pertev Paşa Külliyesi, Orhan Camii, Fevziye Camii, Eskihisar Kalesi, İzmit Surları, Fatih Sultan Mehmet Otağı, Valide Sultan Köprüsü, Sırrı Paşa Konağı, Süleyman Paşa Hamamı, Kapanca Sokak/Geleneksel Türk Evleri, Gölcük Yazlık İlica, Akçakoca Bey Anıt Mezarı, Karamürsel Bey Anıt Mezarı, Hannibal'ın Anıtı, Hereke Milli Saraylar Dokuma Fabrikası. Gebze Çarşı Çeşmesi, Yahya KAPTAN'ın Anıt Mezarı, Üçtepeliler Büyük Tümülüsü, Büyüktepe Nekropol Sahası, Pembe Köşk, Eski Vali Konağı, Aytepe Tümülüsü, Kabaoğlu Su Kemerleri (Eğri Kemer), Atatürk Anıtı, Eski Hükümet Konağı,

Hafız Bey Konağı, Demirciler Konağı, Mimar Sinan Köprüsü, İzmit Sarayı (Abdulaziz Av Köşkü), Eskihisar Kalesi, İzmit İstasyon Binası, Bahçecik Amerikan Koleji, Sarnıç, Saraylı Köyü Mezarlığı, Hereke Halı Dokuma Fabrikası ve Kaiser Wilhelm Köşkü (Marka, 2010, s.107-108). Körfez ilçesinde bulunan tarihi Taşköprü/Kutluca Köprüsü de antik dönem yapılarındandır (KBB, 2016: 118).

Kocaeli doğal güzellikler ve mesire alanları bakımından da oldukça zengindir. Bu değerlerin başlıcaları özetle şunlardır: Kuzu Yaylası/Kartepe, Ballıkayalar Vadisi/Gebze, Yuvacık

Barajı ve Beşkayalar Tabiat Parkı/Başiskele, Maşukiye/Kartepe, Serinde-re Kanyonu/Başiskele, Bayramoğlu Yarımadası/Darıca, Hayvanlar Alemi ve Botanik Bahçesi/Darıca, Seka Park/İzmit, Harikalar Sahili/Derince, Kerpe Kumsalları/Kandıra, Kefken Pembe Kayalar/Kandıra, Cebeci Plajı/Kandıra, Eskihisar/Gebze, Bayramoğlu/Darıca, Altınkemer Plajı/Karamürsel. Türk Kahvesi/Körfez.

Kocaeli bölgesi, İstanbul'a yakınlığı nedeniyle büyük kentten kaçanların nefes alma sahası ve doğa ile buluşması açısından önemli bir işleve sahiptir. Bu husus Kocaeli'nin turizm bakımın-

İzmit Yelkenliler (Foto: Kocaeli Belediyesi)

dan önemli ve en büyük avantajlarından birisidir. Özellikle İstanbul'da yaşayanların hafta sonu tatilleri veya kısa süreli doğaya kaçış olanakları konusunda en doğru adres sanırım Kocaeli'dir. Kocaeli'nde var olan orman, su ve toprak varlığı, doğayla kucaklaşmak isteyenlere geniş imkânlar sunar. Bu imkânın aynı zamanda arsa ve arazi spekülasyonuna yol açması da vurgulanması gereken bir diğer husustur. Arsa ve arazi spekülasyonunu önlemek bakımından arazi toplulaştırması konusundaki uygulamalara ağırlık verilmesi ve arazi bölünmesini önleyen tarım ve toprak mevzuatının titizlikle uygulanması gerekir. Kocaeli'nde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren iki adet müzenin 2017 yılındaki ziyaretçi sayısı 28.758 olarak gerçekleşmiştir. Bu müzelerdeki eser sayısı ise 9.440 tanedir (Kocaeli Ticaret Odası, 2018: 107).

3.1. Kocaeli Turizminde Hereke Halıcılığı

Kocaeli'nin marka değerlerinden birisi de Hereke Halıcılığıdır. Kültür ve sanat turizmi bakımından geleneksel el sanatlarının önemli bir yere sahip olduğunu biliyoruz. Hediyeelik eşya alışverişi turistlerin başlıca harcama alanlarından biridir ve bu harcamalardan kültürel bağlamı olan el sanatları başlı başına bir çekicilik olarak turizm-

de önem taşımaktadır. Genelde Türkiye'nin özelde Kocaeli'nin önemli değerlerinden birisi de Hereke Halıcılığı ve ipek halı dokumacılığıdır. Hereke halılarının ünü yüz yılı aşkın bir süredir dünya çapında devam etmektedir. Halıcılığın Türk kültür tarihi bakımından öznel bir niteliğe sahip olduğunu biliyoruz. Ayrıca ismini yöreden almış Karamürsel sepeti yapımı ve Kandıra bezi üretimi Kocaeli yöresinin korunması gereken el sanatlarındandır.

Körfez tarihi Hereke Halı Fabrikası, Halen Cumhurbaşkanlığına bağlı bir işletme olarak ipek Hereke Halısı üretimini sürdürmekte ve tarihi dekorasyonlarda ve tarihi eşyalarda kullanılan, Osmanlı Dönemi özel el dokuma kumaş üretimini de devam ettirmektedir.

Foto: Hereke Milli Saraylar Tarihi Halı Fabrikası, halı dokuma tezgâhi

Gölcük Ford Otosan (Foto: Kocaeli Belediyesi)

SONUÇ

Turizmi sadece deniz, kum ve güneş gibi alanlarla sınırlamanın makul ve geçerli olmadığını biliyoruz. Günümüzde insanların turizm sektöründen beklentileri değişmiş, başta kültür ve sanat olmak üzere yeni yönelimler ve arayışlar turizm sektörünü şekillendirmektedir. Teknolojide yaşanan gelişmeler, çevre sorunları, değişen yaşam şartları, tüketim alışkanlıkları, nüfus artışları, sosyal, kültürel ve diğer etkenler turizm hareketlerini hızlandırmakta veya yavaşlatmaktadır. Kültür ve sanat alanındaki değerler bunların olduğu bölgelere seyahati artırmaktadır. Bu çerçevede Hereke başta olmak üzere Kocaeli'ndeki el sanatlarının tanıtımı ve sunumu turizmin gelişmesini teşvik edecektir. Özellikle ülkemizin önemli bir turizm merkezi olan İstanbul'a yakınlığı Kocaeli için hem dezavantaj hem de avantaj olarak görülebilir. Önemli olan avantajı kullanmak ve İstanbul'a gelen turistlerin Kocaeli'ne de uğramasını sağlamaktır.

KAYNAKÇA

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (2010) Marka Kent Stratejik Kalkınma Planı 2010.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (2016) Kocaeli Turizm Rehberi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yayını.

Kocaeli Ticaret Odası (2018) Rakamlarla Kocaeli 2018, Kocaeli Ticaret Odası yayını.

Richard Sharpley and David J. Telfer (2002) Tourism and Development: Concepts and Issues Channel View Publications.

Kocaeli Valiliği (2006) 2002-2006 Yılları Yatırım, Hizmet ve Faaliyetler. Kocaeli Valiliği yayını.

(<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?method=temelist> (Erişim: 21.11.2018).